

Göteborgs universitet

Rektor Eva Wiberg
Rektorskansliet
Box 100
405 30 GÖTEBORG

rektor@gu.se

Miljödepartementet

Naturmiljöenheten
Kansliråd
Gunilla Blomquist
+46 8 405 1952
+46 70 317 1952

M2020/01705/Nm

m.remissvar@regeringskansliet.se
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

REMISSVAR gällande Naturvårdsverkets förslag "En översyn av förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter"

Inledning

Regeringskansliet har anmodat Göteborgs universitet att inkomma med synpunkter på remiss gällande Naturvårdsverkets förslag "En översyn av förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter". Göteborgs universitet har höga ambitioner inom miljö och hållbar utveckling och har sedan mer än 15 år tillbaka ett miljöledningssystem som är certifierat enligt ISO 14001 och registrerat enligt EMAS.

Göteborgs universitets övergripande bedömning är att Naturvårdsverkets översyn och förslag till revideringar av förordning (2009:907) kan tillstyrkas. Göteborgs universitet har dock ett antal förbehåll samt motiveringar och alternativa förslag. Inledningsvis beskriver universitetet övergripande synpunkter på förslaget till revideringar och därefter några fördjupande kommentarer.

Sammanfattning

Göteborgs universitet välkomnar en översyn av förordningen (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Mycket har hänt inom miljöområdet sedan förordningen implementerades, både vad gäller kunskap, forskning, insamling av data och möjligheten att rapportera, följa upp och utvärdera en myndighets miljöpåverkan.

Staten ska gå före i förverkligandet av ambitionerna i Agenda 2030 och myndigheterna har en stor möjlighet att bidra vilket måste tas till vara på ett systematiskt sätt. Integrering av hållbar utveckling i myndigheternas hela verksamhet ska vara i centrum och myndigheterna kan bidra med kunskap, forskning och erfarenheter. Förordningen bör därför spegla ambitionerna i Agenda 2030 och en översyn av förordningen är essentiell. En helhetssyn skapar kunskap, kompetens och medvetenhet inom verksamheten och kan ge en samlad bild om den betydande påverkan som myndigheten bidrar till, dess risker och möjligheter. Det är också väsentligt att öka möjligheterna till gynnsamma samarbeten och erfarenhetsutbyten mellan myndigheter.

Sammanfattningsvis har Göteborgs universitet gjort bedömningen att förslaget till revideringar kan tillstyrkas, dock med nedanstående förbehåll. Resonemang kring respektive punkt utvecklas i nästa avsnitt.

- **Fokus på direkt miljöpåverkan.** Göteborgs universitet motsätter sig förslaget om att förordningen enbart ska omfatta direkt miljöpåverkan. Göteborgs universitet föreslår att begreppen direkt och indirekt miljöpåverkan tas bort ur förordningen och att det istället ställs krav på att miljöledningssystemet ska omfatta myndigheternas *kärnverksamhet* och beakta *positiv och negativ betydande miljöpåverkan*.
- **Rapportering och uppföljning.** Göteborgs universitet delar inte Naturvårdsverkets uppfattning om värdet av kontinuiteten i de kvantitativa mätserierna. Universitetets uppfattning baseras framförallt på den bristande kvalitetssäkringen av myndigheternas inrapporterade data. Förslaget om att rapporteringen istället styrs via en föreskrift borde dock öppna för fler möjligheter till kvalitativ uppföljning. Låt uppföljningen bli en utbildnings- och lärandeprocess mellan myndigheter.
- **Integrering i ordinarie styrprocesser.** Göteborgs universitet välkomnar förslaget om integrering av miljöledningssystemet i ordinarie styrprocesser. Universitetet anser vidare att de mycket centrala delar av miljöledningssystemet som styrs via 9-12 §§ (t.ex. resurser, tillvägagångssätt, tidsramar, ansvarsfördelning och dokumentering) på ett tydligt sätt bör integreras i myndigheternas ordinarie styrmodell.

Fördjupande kommentarer

Fokus på direkt miljöpåverkan

Det är anmärkningsvärt att Naturvårdsverket föreslår att myndigheternas miljöledningssystem endast ska omfatta direkt miljöpåverkan och att indirekt miljöpåverkan tas bort. Detta innebär att Naturvårdsverkets förslag går rakt emot regeringens uppdrag om att förändringar av förordningen ska bidra till att förbättra myndigheternas miljöledningsarbete, i fråga om såväl direkt som indirekt miljöpåverkan. Förslaget reducerar myndigheternas miljöledningssystem till energiförbrukning, tjänsteresor, upphandling och avfallshantering vilket innebär en avsevärd minskad ambition och en försvagning av förordningen som styrmedel. Vid många myndigheter har just myndighetsutövningen, kärnverksamheten, störst betydande miljöpåverkan.

- Stora delar av ändringsförslagen grundar sig i begreppen *direkt* och *indirekt miljöpåverkan*. Göteborgs universitet ställer sig frågande till varför Naturvårdsverket håller fast i dessa begrepp, trots att de är relativt svårdefinierade och har tagits bort som begrepp ur ISO 14001:2015. Universitetet föreslår att begreppen direkt och indirekt miljöpåverkan tas bort ur förordningen och att det istället ställs krav på att miljöledningssystemet ska omfatta myndigheternas *kärnverksamhet* och beakta *positiv* och *negativ betydande miljöpåverkan*. Detta harmoniserar även med ISO14001:2015.
- Som argument för att ta bort kravet på indirekt miljöpåverkan anges bland annat att myndigheter med förenklat miljöledningssystem har uttryckt svårigheter att integrera miljöhänsyn i kärnverksamheten. Myndigheter med förenklat miljöledningssystem har inte heller tidigare behövt inkludera indirekt miljöpåverkan om inte miljöutredningen har visat att det finns *betydande* indirekt miljöpåverkan. Att ta bort kravet på att utreda eventuell indirekt miljöpåverkan kan i så fall underlätta för den gruppen av myndigheter utan att sänka kraven för resterande myndigheter.
- Ytterligare ett argument för att ta bort kravet på indirekt miljöpåverkan har varit problematiken kring dubbelrapportering för myndigheter med särskilda uppdrag inom miljö. Istället för att kravet på att arbeta med indirekt miljöpåverkan tas bort för samtliga myndigheter kan lättnader i rapporteringskraven göras för just denna grupp.
- Då miljöledningsarbetet ska omfatta hela verksamhetens miljöpåverkan, positiv och negativ, är det orimligt att utesluta indirekt påverkan då detta i flera fall är den mest betydande aspekten.
- I Naturvårdsverkets rapport Miljöledning i staten 2018 redovisade endast hälften av alla myndigheter mål för indirekt miljöpåverkan vilket tydligt visar behovet av fortsatt styrning.

Rapportering och uppföljning

Göteborgs universitet anser inte att upplevda svårigheter med rapportering och uppföljning ska få styra förändringarna av förordningen. Det primära bör vara myndigheternas förändrade arbetssätt med avseende på hållbar utveckling i dess samtliga aspekter. Syftet borde rimligtvis vara att stärka förordningen som styrmedel. Möjligheter till kvantitativa mått inom samtliga områden är av sekundär betydelse för styrningen.

- Rapporteringen av indikatorer behöver baseras på vad som är rätt att mäta och inte på vad som är lätt att mäta. Göteborgs universitet delar inte Naturvårdsverkets uppfattning om värdet av kontinuiteten i de kvantitativa mätserierna. Universitetets uppfattning baseras framförallt på den bristande kvalitetssäkringen av myndigheternas inrapporterade data. Eftersom ingen styrning har funnits kring hur indikatorerna ska beräknas kan myndigheternas resultat varken jämföras med varandra eller mellan åren.
- Göteborgs universitet motsätter sig förslaget om att indirekt miljöpåverkan stryks ur rapporteringen. Universitetet har förståelse för att det är svårt att hitta värdefulla sätt att följa upp indirekt miljöpåverkan för samtliga myndigheter. Förslaget om att rapporteringen istället styrs via en föreskrift borde dock öppna för fler möjligheter till kvalitativ uppföljning.

Integrering i ordinarie styrprocesser

Göteborgs universitet ställer sig bakom förslaget att kravet på en särskild handlingsplan utgår och att förordningens krav ska implementeras inom ramen för myndighetens ordinarie styrmodell. Universitetet anser vidare att de mycket centrala delar av miljöledningssystemet som styrs via 9-12 §§ (t.ex. resurser, tillvägagångssätt, tidsramar, ansvarsfördelning och dokumentering) på ett tydligt sätt bör integreras i myndigheternas ordinarie styrmodell. Universitetet anser inte att detta har tydliggjorts i Naturvårdsverkets förslag och att det därför finns anledning att överväga om dessa aspekter som idag anges i 9-12 §§ bör kvarstå i förordningen men med justerad formulering.

Göteborgs universitet välkomnar förslaget att myndighetens verksamhet bör bedrivas med ett livscykelperspektiv. Detta bör också inkludera kontinuerlig utbildning av medarbetare om miljöhänsyn i det egna arbetet.

Ärendets beredning

Göteborgs universitet har via Göteborgs centrum för hållbar utveckling (GMV) berett ett remissvar efter samråd med universitetets fakulteter. Beredningsprocessen har varit öppen och synpunkter har även välkomnats från arbetsgruppen för Klimatramverket, universitetets interna miljörevisorer samt upphandlingschef. Remissvaret har beslutats av rektor den 22 mars 2021.

Eva Wiberg
rektor